

درس ۵ هند و چین

هند باستان

۱. هند باستان شامل هندوستان، بنگلادش و بخش وسیعی از پاکستان امروزی بوده است. تمدن درهٔ سند:
۲. کاوش های باستان شناسی در اوایل سدهٔ بیستم نشان داد که در حدود ۵ هزار سال پیش، تمدن پیشرفته ای در کنار رود سند وجود داشته است.
۳. باستان شناسان پس از سال ها حفاری و کاوش، بقایای شهرهای بزرگ و پرجمعیت موهنجودارو و هاراپا واقع در پاکستان را کشف کردند.
۴. شواهد و یافته های باستان شناسی نشان داده است که ساکنان متمدن درهٔ سند، شهرهای خود را بر اساس نقشه ای دقیق و معماری تقریباً یکسانی ساخته بودند. آنان خیابان ها و معابر اصلی و فرعی را با پهنای معینی طراحی نموده که یکدیگر را قطع می کردند. همچنین ساختمان ها را با معماری همسان و آجرهایی به اندازه های مشخص بنا می کردند.
۵. شهرهای موهنجودارو و هاراپا همچنین مجهز به شبکهٔ فاضلاب بودند.
۶. تمدن سند به کشاورزی متکی بود.
۷. وجود برخی اشیای متعلق به مراکز تمدنی ایران و بین النهرین در کشفیات موهنجودارو و هاراپا، نشان می دهد که این مراکز با یکدیگر داد و ستد داشته اند.
- مهاجرت آریاییان به هند:
۸. در حدود ۱۵۰۰ ق.م. و در زمانی که تمدن سند رو به انحطاط نهاده بود، دسته هایی از اقوام آریایی از سمت شمال غرب وارد هند شدند.
۹. آریاییان که مردمانی جنگجو و دارای اسب و ارابه بودند، به تدریج بر بخش های شمال هند مسلط شدند.
۱۰. نواحی استوایی و مرطوب جنوب هند، زیر سلطهٔ مهاجران آریایی در نیامد و قومی تیره پوست موسوم به دراویدی ها تا قرن ها در آنجا به زندگی مستقل خود ادامه داد.
- آیین برهمنی:
۱۱. آریاییان هند نیز همانند سایر اقوام هند و اروپایی، خدایان گوناگونی را به عنوان یکی از مظاهر طبیعت، مانند آسمان، ماه، خورشید، باد و آتش می پرستیدند؛ آنان همچون آریایی های ایرانی، به خدای غیر مادی و ما فوق طبیعت نیز عقیده داشتند.
۱۲. مهم ترین اثر برجا مانده دربارهٔ عقاید آریاییان هند، سروده هایی در ستایش آفرینش و خدایان با عنوان «وداها» است.
۱۳. کهن ترین بخش وداها، «ریگ ودا» نام دارد که به زبان سانسکریت، که زبان مهاجران آریایی هند بود، سروده شده است.
۱۴. آیین برهمنی به خدایان متعددی که در وداها ستایش شده بودند، باور داشت و آداب و مناسک دشواری را بر پیروان خود تحمیل می کرد. قربانی کردن، از جمله رسوم سخت و پیچیدهٔ آن بود.
۱۵. وظیفهٔ حفظ سرودهای وداها از گزند فراموشی، تعلیم آموزه های دینی و اجرای آداب مذهبی، بر عهدهٔ افرادی بود که به برهمن شهرت داشتند.
۱۶. مناسک طاق تفرسای آیین برهمنی به تدریج موجب روی گردانی برخی از پیروان آن شد و زمینه را برای شکل گیری و رواج آیین و اندیشه های دیگر در هند فراهم آورد.
۱۷. آیین بودایی مهم ترین آیینی بود که در برابر باورهای آمیخته با خرافات و رسوم دشوار کیش برهمنی ظهور کرد و برای چند قرن حیات فکری و فرهنگی هند باستان را تحت تأثیر خود قرار داد.
۱۸. بودا، از چهار حقیقت عالی سخن به میان آورد که عبارت بود از: ۱- زندگی سراسر رنج و درد بی پایان است ۲- سرچشمهٔ این درد آرزو و خواستن است. ۳- تنها با رسیدن به «نیروانا»، می توان بر آرزو و خواستن غلبه کرد ۴- از هشت راه مقدس می توان به نیروانا رسید. این هشت راه شامل صداقت ورزی در ایمان، نیت، گفتار، کردار، زندگانی، کوشش، پندار و مراقبه می شد.
۱۹. تعلیم بودا با وجود مخالفت و دشمنی برهمنان در هند رواج پیدا کرد و سپس از آنجا به مناطق دیگر آسیا از جمله تبت و چین راه یافت. سلسله های پادشاهی هند:
۲۰. داریوش بزرگ، پادشاه هخامنشی، قسمت هایی از شمال غرب هند را تصرف و خراج گزار خویش کرد.

۲۱. اسکندر مقدونی نیز پس از آنکه حکومت هخامنشیان را برانداخت، بخش‌های وسیعی از هند را فتح کرد.
۲۲. مرگ اسکندر، یکی از فرماندهان هندی به نام چندرا گوپتا برضد یونانیان سر به شورش برداشت. او با به اطاعت در آوردن شماری از حاکمان محلی شمال هند، سلسلهٔ موریایا را بنیان گذاشت.
۲۳. حکومت موریایا در دوران فرمانروایی آشوکا به اوج قدرت رسید.

چین باستان

۲۴. چین کشوری پهناور در شرق آسیا و دارای ویژگی‌های سرزمینی و آب و هوایی بسیار متنوع است.
۲۵. موانع طبیعی، چین را از تایلند، برمه، هند و آسیای مرکزی جدا کرده است، اما درهٔ پهناور رود هوانگ هو در شمال، این کشور را در معرض یورش اقوام بیابان گرد قرار می‌داد.
۲۶. جلگه‌ها و دشت‌های پیرامون رودهای بزرگ در چین محیط مناسبی برای کشاورزی و برپایی سکونت‌گاه‌های دائمی بود. ظهور تمدن:
۲۷. در دوران نوسنگی و حدود ۸ هزار سال پیش، گروه‌هایی از مردم روستانشین چینی در اطراف رودهای بزرگ هوانگ هو و یانگ‌تسه مشغول کشاورزی بوده‌اند.
۲۸. به تدریج در چین باستان زمینهٔ پیدایش نخستین شهرها را در حدود ۱۵۰۰ ق.م. فراهم آورد.
۲۹. در میان تمدن‌های نخستین، تمدن چین به سبب موقعیت ویژهٔ جغرافیایی خود، کمتر تحت تأثیر و نفوذ خارجی بوده است.
۳۰. چینیان زمانی با هند و ایران ارتباط برقرار کردند که فرهنگ و هنر آنان شکوفا شده و ویژگی‌های خاص خود را پیدا کرده بود.
۳۱. چین نیز مانند سومر و مصر، در آغاز شامل چندین دولت شهر بود که بر هر قسمت از آن، جنگاورانی حکومت می‌کردند. نخستین امپراتور:
۳۲. یکی از فرمانروایان سلسلهٔ چه‌این به نام ژنگ، که در ۲۶۴ ق.م. به تخت نشست، با پیروزی بر حاکمان محلی و اشراف زمین دار به تفرقه و تجزیهٔ سیاسی چین پایان داد و حکومت نیرومندی را به وجود آورد.
۳۳. ژنگ عنوان شی هوانگ تی به معنای امپراتور اول را که پیش از آن مخصوص خدایان و قهرمانان اساطیری بود، برای خود برگزید.
۳۴. شی هوانگ تی به منظور تسلط بیشتر حکومت مرکزی بر سرزمین چین، تشکیلات اداری و مالیاتی را نوسازی کرد و شبکهٔ گسترده‌ای از جاده‌ها ساخت. وی همچنین به قصد رونق تجارت، مقیاس وزن‌ها و اندازه‌ها و عیار سکه‌ها را یکسان نمود.
۳۵. یکی دیگر از اقدام‌های مهم شی هوانگ تی، تکمیل دیوار بزرگ چین بود.
۳۶. فرمانروایان پیش از شی هوانگ تی برای جلوگیری از هجوم اقوام صحراگرد، قسمت‌هایی از این دیوار را ساخته بودند.
۳۷. دیوار چین به طول ۲۴۰۰ کیلومتر با ۲۵۰۰۰ برج نگهبانی در مرز شمالی چین شکل گرفت. سلسلهٔ هان:
۳۸. پس از مرگ شی هوانگ تی، سلسلهٔ هان روی کار آمد.
۳۹. سلسلهٔ هان با گسترش قلمرو خود از سمت جنوب و غرب با کشورها و تمدن‌های دیگر از جمله ایران، ارتباط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی برقرار کرد.
۴۰. جادهٔ مشهور ابریشم که چین را از طریق ایران به اروپا متصل می‌کرد، در دورهٔ سلسلهٔ هان گشایش یافت. آیین و اندیشهٔ کنفوسیوس:
۴۱. کنفوسیوس بیش از هر چیز به رفتار اخلاقی توجه داشت.
۴۲. اساس تعالیم کنفوسیوس این بود که مردم چطور باید رفتار کنند و حاکمان چگونه رفتار مناسب را در جامعه ترویج دهند.
۴۳. شی هوانگ تی به شدت با اندیشه‌های کنفوسیوس مخالفت کرد و دستور داد آثارش را بسوزانند و حکیمان پیرو او را نابود کنند.
۴۴. در دوران حکومت هان، اندیشه و آیین کنفوسیوس دوباره رواج یافت و تعلیم داده شد.
۴۵. یکی از اقدام‌های مؤثر حکومت هان که به سنتی ماندگار در تاریخ چین تبدیل شد، انتخاب مأموران دولتی بر پایهٔ اصول و تعلیمات کنفوسیوس بود.
۴۶. در دوران سلسلهٔ هان، آیین بودا به چین راه یافت.